

เรื่อง การประชุมออนไลน์อย่างไรให้มีผลทางกฎหมาย

นายมนัสธนนท์ เอกโกคววัฒน์

วิทยาการชำนาญการ

ผู้เรียบเรียง

คำนำ

โดยที่ปัจจุบันเกิดสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย ทำให้มีผู้ติดเชื้อบางส่วนต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลและบางส่วนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเกิดการติดเชื้อได้ง่าย องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้เป็นภาวะการแพร่ระบาดใหญ่ทั่วโลก และขณะนี้ยังไม่มีแนวทางการรักษาที่ชัดเจน ทำให้รัฐบาลต้องใช้มาตรการที่เข้มข้น เพื่อควบคุมการระบาดของโรคตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้การปฏิบัติงานของภาครัฐ และการประกอบกิจกรรมในทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนเกือบทุกภาค ในส่วนที่ต้องมีการจัดประชุม เพื่อปรึกษาหารือกันเป็นปกติต้องปรับเปลี่ยนมาดำเนินการด้วยวิธีการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้การบริหารราชการแผ่นดินของภาครัฐและการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนขาดความต่อเนื่อง ดังนั้น คณะรัฐมนตรีเห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง และเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ แม้ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗ อันเป็นกฎหมายกลางว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะได้วางหลักเกณฑ์การปฏิบัติในการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้แล้ว แต่ผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อยหนึ่งในสามขององค์ประชุมยังคงต้องอยู่ในสถานที่เดียวกัน ทำให้ผู้ซึ่งต้องเข้าร่วมประชุมในสถานที่เดียวกันดังกล่าวมีความเสี่ยงที่จะติดโรคสูงอันไม่สอดคล้องกับการเว้นระยะห่างทางสังคม นอกจากนี้หลักเกณฑ์เดิมที่มีอยู่ยังได้กำหนดให้ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดต้องอยู่ในราชอาณาจักร ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพการทำงานทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความต่อเนื่องในการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนอย่างรุนแรง ดังจะเห็นได้จากการที่บริษัทต่าง ๆ ต้องเลื่อนประชุมใหญ่สามัญผู้ถือหุ้นออกไปโดยไม่มีกำหนด ในขณะที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคเอกชนต้องปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและฉับพลัน เพื่อตอบสนองต่อสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่ชะลอตัวอย่างทันทีทันใด สถานการณ์ดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ

ที่มา

เทคโนโลยีปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้ามีผลทำให้หน่วยงานราชการ หน่วยงานภาคเอกชน บริษัท ประชาชน สามารถประชุมเพื่อปรึกษาหารือ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้ โดยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แม้ว่าจะอยู่สถานที่ต่างกัน ทำให้เกิดความสะดวกสบาย ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าร่วมประชุม อย่างไรก็ตาม การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ยังไม่มีกฎหมายมารับรอง ซึ่งอาจเกิดปัญหาว่าการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ขาดความชอบด้วยกฎหมาย จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ คณะรักษาความสงบแห่งชาติเห็นสมควรให้มีกฎหมายกลาง เพื่อกำหนดให้การประชุมบางอย่างที่กฎหมายต่าง ๆ บัญญัติให้ต้องประชุมสามารถกระทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ จึงได้มีประกาศ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗

จนมาถึง พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้เกิดสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในหลายประเทศทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย มีผู้ติดเชื้อต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลและผู้ติดเชื้อบางส่วนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก องค์การอนามัยโลกจึงได้ประกาศให้เป็นภาวะการแพร่ระบาดใหญ่ทั่วโลก และขณะนี้ยังไม่มีแนวทางการรักษาที่ชัดเจน ทำให้รัฐบาลต้องใช้นโยบายที่เข้มข้นเพื่อควบคุมการระบาดของโรคตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้การปฏิบัติงานของภาครัฐ และการประกอบกิจกรรมในทางเศรษฐกิจของเอกชนเกือบทุกภาคส่วน จะต้องมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันเป็นปกติต้องดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ แม้จะมีประกาศ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗ อันเป็นกฎหมายกลางว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้แล้ว แต่ในเนื้อหาของประกาศดังกล่าว ผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อยหนึ่งในสามขององค์ประชุมยังคงต้องอยู่ในสถานที่เดียวกันซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะติดโรค อันไม่สอดคล้องกับการเว้นระยะห่างทางสังคม นอกจากนี้ หลักเกณฑ์เดิมยังได้กำหนดให้ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดต้องอยู่ในราชอาณาจักร ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพการทำงานทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความต่อเนื่องในการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนอย่างรุนแรง ทำให้เอกชนต้องปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว และฉับพลันเพื่อตอบสนองต่อสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงอย่างทันทีทันใด คณะรัฐมนตรีเห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าว มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจจึงตราพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ ขึ้น เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๓

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๑. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗)

เป็นกฎหมายกลางที่ให้การรองรับการประชุมตามกฎหมายให้สามารถทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยมีเงื่อนไขว่าผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๑ ใน ๓ ขององค์ประชุมต้องอยู่ในที่ประชุมเดียวกัน และผู้ร่วมประชุมทั้งหมดต้องอยู่ในราชอาณาจักรในขณะที่ประชุม ปัจจุบันถูกยกเลิกโดยพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งบรรดาการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้ถือว่าเป็นการประชุมที่ชอบด้วยกฎหมายตามพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓

๒. ประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๕๗ (๕ ธันวาคม ๒๕๕๗)

เป็นมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ กำหนดให้ประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชกำหนดฯ จนกว่าจะมีมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ออกโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในบรรดาการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้เตรียมการไว้ก่อนวันที่ประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ มีผลใช้บังคับ และยังคงดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ต่อไปให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมฯ ใช้บังคับ

๓. พระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ (๑๙ เมษายน ๒๕๖๓)

เป็นกฎหมายกลางที่ให้การรองรับการประชุมตามกฎหมายให้สามารถทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมาแทนที่ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยได้ปลดล็อกข้อกำหนดบางประการของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฯ อันได้แก่ ข้อกำหนดที่ต้องให้ผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๑ ใน ๓

ขององค์ประชุมอยู่ในที่ประชุมเดียวกัน และผู้ร่วมประชุมทั้งหมดต้องอยู่ในประเทศไทยในขณะที่ประชุม รวมถึงข้อกำหนดที่ห้ามใช้กับการประชุมที่เป็นเรื่องลับ นอกจากนี้ยังเพิ่มเติมข้อกำหนดของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นการเพิ่มเติม โดยให้ผู้มีหน้าที่จัดประชุมจะต้องจัดให้ผู้ร่วมประชุมสามารถลงคะแนนได้ทั้งแบบการลงคะแนนโดยเปิดเผยและแบบการลงคะแนนลับ

๔. ประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ (๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

เป็นมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้พระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งมาบังคับใช้แทนประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยได้กำหนดกระบวนการที่สำคัญของการจัดประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และมาตรฐานการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเรื่องลับ รวมถึงกำหนดมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สาระสำคัญของพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. ชื่อพระราชกำหนด

พระราชกำหนดนี้เรียกว่า “พระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓” (มาตรา ๑)

๒. วันที่มีผลใช้บังคับ

พระราชกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มาตรา ๒)

๓. ยกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

ให้ยกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗ (มาตรา ๓)

๔. คำนิยาม

การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายความว่า การประชุมที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องมีการประชุม ที่ได้กระทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ร่วมประชุมมิได้อยู่ในสถานที่เดียวกันและสามารถประชุมปรึกษาหารือและแสดงความคิดเห็นระหว่างกันได้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้ร่วมประชุม หมายความว่า ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะบุคคลอื่นตามที่กฎหมายกำหนด และให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งต้องชี้แจงแสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะบุคคลนั้นด้วย (มาตรา ๔)

๕. ขอบเขตการใช้บังคับของประกาศ

ประกาศนี้ไม่ใช้บังคับกับการประชุม คือ

(๑) การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา

(๒) การประชุมเพื่อจัดทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

(๓) การประชุมเพื่อดำเนินการตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ

(๔) การประชุมอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๕)

๖. วิธีการจัดประชุมและเรื่องที่ยกเว้นการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กำหนดให้การประชุมตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องมีการประชุม นอกจากจะดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแต่ละฉบับแล้ว ผู้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมจะกำหนดให้จัดการประชุม ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ และให้มีผลเช่นเดียวกับการประชุมตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย กำหนดห้ามมิให้ประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเรื่องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๖)

๗. มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กำหนดให้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องเป็นไปตามมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๗)

๘. วิธีส่งและวิธีการจัดเก็บหนังสือเชิญประชุมและเอกสารประกอบการประชุม

กำหนดให้การส่งหนังสือเชิญประชุมและเอกสารประกอบการประชุม จะส่งโดยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ในการนี้ ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมต้องจัดเก็บสำเนาหนังสือเชิญประชุมและเอกสารประกอบการประชุมไว้เป็นหลักฐาน โดยจะจัดเก็บในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ (มาตรา ๘)

๙. เรื่องที่ห้ามมิให้มีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ห้ามมิให้ประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเรื่องที่มีการกำหนดชั้นความลับตามระเบียบ ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ และเรื่องอื่นที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (ข้อ ๓ วรรคสอง) ซึ่งในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้กำหนดชั้นความลับของสิ่งที่ เป็นความลับของทางราชการออกเป็น ๓ ชั้น คือ

๑) ลับที่สุด (TOP SECRET) ข้อ ๑๖ ลับที่สุด หมายความว่า ความลับที่มีความสำคัญที่สุดเกี่ยวกับบุคคลข้อมูลข่าวสาร วัตถุ สถานที่ และทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ซึ่งหากความลับดังกล่าวทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนรั่วไหลไปถึงบุคคลผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ จะทำให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐอย่างร้ายแรงที่สุด

๒) ลับมาก (SECRET) ข้อ ๑๗ ลับมาก หมายความว่า ความลับที่มีความสำคัญมากเกี่ยวกับบุคคลข้อมูลข่าวสาร วัตถุ สถานที่ และทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ซึ่งหากความลับดังกล่าวทั้งหมดหรือ

เพียงบางส่วนรั่วไหลไปถึงบุคคลผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ จะทำให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐอย่างร้ายแรง และ

๓) ลับ (CONFIDENTIAL) ข้อ ๑๘ ลับ หมายความว่า ความลับที่มีความสำคัญเกี่ยวกับบุคคลข้อมูลข่าวสาร วัตถุ สถานที่ และทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ซึ่งหากความลับดังกล่าวทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนรั่วไหลไปถึงบุคคลผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ จะทำให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ

๑๐. หน้าที่ของผู้จัดการประชุม

กำหนดให้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมต้อง

(๑) จัดให้ผู้ร่วมประชุมแสดงตน เพื่อร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก่อนร่วมการประชุม

(๒) จัดให้ผู้ร่วมประชุมสามารถลงคะแนนได้ ทั้งการลงคะแนนโดยเปิดเผยและการลงคะแนนลับ

(๓) จัดทำรายงานการประชุมเป็นหนังสือ

(๔) จัดให้มีการบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพ แล้วแต่กรณี ของผู้ร่วมประชุมทุกคนตลอดระยะเวลาที่มีการประชุม ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่เป็นการประชุมลับ

(๕) จัดเก็บข้อมูลจราจรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ร่วมประชุมทุกคนไว้เป็นหลักฐานข้อมูลตาม (๔) และ (๕) ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการประชุม (มาตรา ๙)

๑๑. การจ่ายเบี้ยประชุมหรือจ่ายค่าตอบแทนให้ผู้เข้าร่วมประชุม

กำหนดให้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หากมีกรณีที่ต้องจ่ายเบี้ยประชุมหรือค่าตอบแทน ไม่ว่าจะเรียกอย่างไรให้แก่ผู้ร่วมประชุม ให้จ่ายเบี้ยประชุมหรือค่าตอบแทนนั้นให้แก่ผู้ร่วมประชุม ซึ่งได้แสดงตนเข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย (มาตรา ๑๐)

๑๒. ผลการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กำหนดให้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชกำหนดนี้เป็นการประชุมโดยชอบด้วยกฎหมาย และห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชกำหนดนี้เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นใด เพียงเพราะเหตุว่าเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา ๑๑)

๑๓. มาตรฐานการใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชกำหนดนี้

การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องเป็นไปตามมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และการกำหนดมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาตินี้ใช้บังคับ โดยคำนึงถึงความสะดวกในการจัดการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย

ทั้งนี้ จากการตรวจสอบประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฯ ใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ และต่อมาได้มีการออกประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุม ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดให้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องกระทำผ่านระบบควบคุมการประชุม ที่มีกระบวนการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ โดยให้มีการบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพ แล้วแต่กรณี ของผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนตลอดระยะเวลาที่มีการประชุม รวมทั้งข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ที่เกิดจากการบันทึกดังกล่าว

นอกจากนี้ กระบวนการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศต้องสอดคล้อง กับ หลักเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓ หรือมาตรฐานอื่นที่เทียบเท่า ไม่ว่าผู้ให้บริการระบบดังกล่าวจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ตาม

๑๔. ให้การประชุมที่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก่อนหน้านี้ชอบด้วยกฎหมาย

การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗ ให้ถือว่าเป็นการประชุมที่ชอบด้วยพระราชกำหนดนี้ (มาตรา ๑๓)

มาตรฐานการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓

สำหรับมาตรฐานการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถสรุปรายละเอียดขั้นตอนการประชุมได้ ดังนี้

๑. ขั้นตอนก่อนประชุม

๑.๑ ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมแจ้งผู้ร่วมประชุมทราบล่วงหน้าว่าการประชุมครั้งนั้นจะดำเนินการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ประกาศฯ ข้อ ๔)

๑.๒ ส่งหนังสือเชิญประชุมและเอกสารประกอบการประชุม จะส่งโดยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ โดยผู้มีหน้าที่จัดการประชุมต้องจัดเก็บสำเนาหนังสือเชิญประชุมและเอกสารประกอบการประชุมไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งจะจัดเก็บในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ (พ.ร.ก. มาตรา ๘)

๑.๓ จัดเตรียมระบบรองรับการประชุมที่สามารถสื่อสารได้ด้วยเสียงและภาพบนช่องสัญญาณที่เพียงพอ (ประกาศฯ ข้อ ๕ (๒))

๑.๔ ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมจัดเตรียมและกำหนดวิธีการสำรองเพื่อใช้ในการประชุม ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในกรณีมีเหตุขัดข้องในระหว่างการประชุม เช่น การประชุมผ่านโทรศัพท์ เป็นต้น (ประกาศฯ ข้อ ๙ วรรคสอง)

๑.๕ ผู้มีหน้าที่จัดการประชุม จัดเตรียมช่องทางการแจ้งเหตุขัดข้อง เพื่อรองรับการแก้ไขเหตุขัดข้องแก่ผู้ร่วมประชุมในระหว่างการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ประกาศฯ ข้อ ๑๖)

๑.๖ จัดเตรียมวิธีการลงคะแนน ดังนี้

- หากเป็นการลงคะแนนโดยทั่วไป อาจเลือกใช้วิธีใดก็ได้ที่สามารถระบุตัวผู้ร่วมประชุมที่มีสิทธิลงคะแนน และสามารถทราบเจตนาในการลงคะแนนของบุคคลดังกล่าวได้ เช่น การให้ผู้ลงคะแนนแต่ละคนแสดงเจตนาด้วยเสียง สัญลักษณ์ หรือข้อความอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

- หากเป็นการลงคะแนนลับ ให้ใช้วิธีการที่สามารถทราบจำนวนของผู้ลงคะแนนและผลรวมของการลงคะแนน โดยไม่สามารถระบุตัวของผู้ลงคะแนนได้เป็นการทั่วไป เช่น การใช้ระบบการสำรวจความเห็นทางออนไลน์ เป็นต้น (ประกาศฯ ข้อ ๑๓)

๒. ขั้นตอนระหว่างประชุม

๒.๑ ให้ผู้ร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แสดงตนก่อนการประชุมตามวิธีการที่ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมกำหนด โดยอาจใช้เทคโนโลยีช่วยในการพิสูจน์และยืนยันตัวตนของผู้ร่วมประชุม เช่น ยืนยันตัวตนด้วยชื่อผู้ใช้งาน และรหัสผ่าน หรือการใช้รหัสผ่านแบบครั้งเดียว เป็นต้น หรืออาจให้ผู้เข้าร่วมประชุมอื่นรับรองการแสดงตัวตนก่อนหรือระหว่างการประชุม ทั้งนี้ การแสดงตนดังกล่าวข้างต้น ให้ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมพิจารณาเลือกใช้วิธีการที่มีความมั่นคง และรัดกุมตามความเหมาะสมกับการประชุม โดยคำนึงถึงพฤติการณ์อื่นใดที่เกี่ยวข้อง เช่น จำนวนของผู้ร่วมประชุม ประเภทของระเบียบวาระ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการประชุมตามที่กำหนดในกฎหมาย เป็นต้น (ประกาศฯ ข้อ ๘)

๒.๒ ให้ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมจัดเก็บข้อมูล หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้ ข้อมูลบันทึกเสียง หรือทั้งเสียงและภาพของผู้ร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยอาจบันทึกด้วยระบบการประชุมนั่นเองหรือด้วยวิธีการอื่นใด เว้นแต่เป็นการประชุมลับ (ประกาศฯ ข้อ ๑๔ (๓))

๓. ขั้นตอนหลังประชุม

๓.๑ ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมต้องจัดทำรายงานการประชุมเป็นหนังสือ (พ.ร.ก. มาตรา ๙ (๓))

๓.๒ ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมต้องจัดเก็บข้อมูลหรือหลักฐาน ดังนี้

- วิธีการแสดงตนของผู้ร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พร้อมสรุปจำนวนและรายชื่อผู้ร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการแสดงตน โดยให้บันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้ในรายงานการประชุม (ประกาศฯ ข้อ ๑๔ (๑))

- วิธีการลงคะแนนของผู้ร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พร้อมผลการลงคะแนนของผู้ร่วมประชุม โดยให้บันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้ในรายงานการประชุม (ประกาศฯ ข้อ ๑๔ (๒))

- เหตุขัดข้องที่เกิดขึ้นในระหว่างการประชุม ซึ่งผู้มีหน้าที่จัดการประชุมทราบเองหรือได้รับแจ้งจากผู้ร่วมประชุม (ประกาศฯ ข้อ ๑๔ (๔))

- ข้อมูลจรรยาบรรณทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลหรือชื่อผู้ใช้งาน วันและเวลาของการเข้าร่วมประชุมและเลิกประชุมที่อิงกับเวลามาตรฐาน (ประกาศฯ ข้อ ๑๔ (๕))

๓.๓ ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมต้องจัดเก็บข้อมูลหรือหลักฐานด้วยวิธีการที่มั่นคงปลอดภัยและเชื่อถือได้ ดังนี้

- ใช้วิธีการที่เชื่อถือได้ในการรักษาความถูกต้องของข้อมูล ตั้งแต่การสร้างจนเสร็จสมบูรณ์ และมีมาตรการป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเกิดขึ้นกับข้อมูลนั้น เว้นแต่การรับรองหรือบันทึกเพิ่มเติม หรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตามปกติในการติดต่อสื่อสาร การเก็บรักษา หรือการแสดง ซึ่งไม่มีผลต่อความหมายของข้อมูลนั้น (ประกาศฯ ข้อ ๑๕ (๑))

- สามารถนำข้อมูลกลับมาใช้หรือแสดงข้อมูลนั้นในภายหลังได้ (ประกาศฯ ข้อ ๑๕ (๒))

- มีมาตรการควบคุมสิทธิการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว พร้อมมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยบุคคลผู้ไม่มีสิทธิในการเข้าถึง เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของข้อมูล และไม่ให้ทั้งผู้ควบคุมระบบและผู้มีหน้าที่จัดการประชุมสามารถแก้ไขข้อมูลที่เก็บรักษาไว้ (ประกาศฯ ข้อ ๑๕ (๓))

๓.๔ ผู้มีหน้าที่จัดการประชุม ต้องจัดเก็บข้อมูลหรือหลักฐาน ทั้งข้อมูลเสียง หรือทั้งเสียงและภาพ และข้อมูลจรรยาบรรณทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงข้อมูลอื่นที่เกิดจากการประชุม หรือให้ผู้ให้บริการส่งมอบข้อมูลดังกล่าวให้ภายในระยะเวลาเจ็ดวันนับแต่วันสิ้นสุดการประชุมในแต่ละครั้ง (ประกาศฯ ข้อ ๑๗)

๓.๕ เมื่อมีเหตุให้มีการทำลายข้อมูลเกี่ยวกับการประชุม ให้ผู้มีหน้าที่จัดการประชุม หรือผู้ให้บริการลบหรือทำลาย ซึ่งข้อมูลการประชุมออกจากสื่อบันทึกข้อมูลด้วยเทคโนโลยีและวิธีการ ที่มีความมั่นคงปลอดภัยในการลบหรือทำลาย (ประกาศฯ ข้อ ๑๘)

กรณีการดำเนินการประชุมลับ

- การจัดประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเรื่องลับ ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมต้องมีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัย และมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของระบบควบคุมการประชุมตามที่สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กำหนด เพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่มีสิทธิร่วมประชุมรู้หรือล่วงรู้ถึงข้อมูลการประชุมในเรื่องลับดังกล่าว ทั้งเอกสารประกอบการประชุม ข้อมูลที่นำเสนอในระหว่างการประชุมหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องลับ (ประกาศฯ ข้อ ๑๙ และข้อ ๒๔)

- ให้ผู้ร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์รับรองต่อที่ประชุมว่าไม่มีบุคคลที่ไม่มีสิทธิร่วมประชุมสามารถล่วงรู้ถึงข้อมูลการประชุมในเรื่องลับ โดยควรประชุมในพื้นที่ปิดที่ไม่มีบุคคลอื่นเข้าออกบริเวณที่ประชุม (ประกาศฯ ข้อ ๒๐)
- การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเรื่องที่มีชั้นความลับของหน่วยงานของรัฐให้ใช้ระบบควบคุมการประชุมที่ติดตั้งและให้บริการในราชอาณาจักรและให้ใช้ระบบควบคุมการประชุมที่มีมาตรฐานรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศตามที่สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กำหนด (ประกาศฯ ข้อ ๒๑)
- ห้ามมิให้บันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพของผู้ร่วมประชุมทุกคนตลอดระยะเวลาที่มีการประชุมในเรื่องลับ (ประกาศฯ ข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒)

กฎหมายอื่นที่มีการบัญญัติเรื่องการประชุมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

นอกจากประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ ที่บัญญัติรองรับให้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีผลเช่นเดียวกับการประชุมตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแล้ว จากการตรวจสอบกฎหมายในปัจจุบันปรากฏว่า มีกฎหมายบางฉบับที่บัญญัติรองรับให้สามารถประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑

ในมาตรา ๗ กำหนดว่า หากมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องมีการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในระหว่างเวลานับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาใช้บังคับจนถึงวันประกาศผลการเลือก หรือวันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้บังคับจนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยกรรมการแต่ละคนอาจอยู่ ณ สถานที่แตกต่างกันได้ และ ให้เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการบันทึกเสียงและภาพเก็บไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ซึ่งต่อมาได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งทั่วไป และการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๑ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘๔ และมาตรา ๒๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ และมาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑) โดยในหมวด ๕ การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อ ๒๕ ได้กำหนดว่า หากประธานกรรมการการเลือกตั้ง เห็นว่าเรื่องใดมีความจำเป็นเร่งด่วน ให้มีอำนาจ

เรียกประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยใช้วิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยกรรมการแต่ละคนอาจอยู่ ณ สถานที่แตกต่างกันได้ และให้นำความ ในหมวด ๑ (บททั่วไป) หมวด ๒ (การประชุม) หมวด ๓ (การลงมติ) และหมวด ๔ (การจัดทำหนังสือลงมติของคณะกรรมการ รายงานการประชุม และเอกสารการประชุม) มาใช้บังคับโดยอนุโลม และหากในหมวด ๑ ถึงหมวด ๔ มีขั้นตอนใดที่ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามในการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้ประธานกรรมการ การเลือกตั้งมีอำนาจให้งดเว้นการปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวได้ หรืออาจให้ดำเนินการอย่างอื่นเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

(๒) พระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

มีบทบัญญัติที่ให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) มีอำนาจในการออกหลักเกณฑ์กำหนดวิธีการประชุม ซึ่งต่อมา กสทช. ได้มีการออกหลักเกณฑ์กำหนดวิธีการประชุมโดยให้มี การติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีได้ ดังนี้

- ระเบียบคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ (ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ) โดยข้อ ๒๕ วรรคสอง ๑๑ บัญญัติให้การเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการสามารถดำเนินการแบบทางไกลผ่านสื่อได้

- ระเบียบคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ว่าด้วยการประชุม ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายของคณะอนุกรรมการและคณะทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ (ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๓๑๒ และมาตรา ๕๘๑๓ แห่งพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ) โดยข้อ ๑๑๑๔ บัญญัติให้คณะอนุกรรมการในแต่ละคณะสามารถกำหนดวิธีการประชุมนอกเหนือจากการประชุมตามปกติได้ แต่จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนสามารถสนทนาแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นและเห็นภาพการดำเนินการประชุมได้อย่างต่อเนื่อง

(๓) พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๕๐

คณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการได้ออกข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยคณะกรรมการคณะอนุญาโตตุลาการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ (ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ (๕) แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๕๐) โดยข้อ ๕/๑ กำหนดว่า คณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการอาจประชุมโดยวิธีการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) หรือผ่านโทรศัพท์ (Teleconference) หรือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบอื่นได้

(๔) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘

ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๓/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ ในมาตรา ๘ วรรคสาม ได้บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีสามารถกำหนดวิธีการประชุมคณะรัฐมนตรีโดยวิธีอื่นใด ซึ่งผู้ร่วมประชุมสามารถปรึกษาหารือกันได้แม้จะมีได้อยู่ในสถานที่เดียวกันก็ได้

(๕) พระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๗

ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒๑๒๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๓ (๔) แห่งพระราชบัญญัติการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจ่ายเงิน บางประเภทตามงบประมาณรายจ่าย พ.ศ. ๒๕๑๘ ในมาตรา ๑๔ ได้บัญญัติเกี่ยวกับองค์ประชุมและสิทธิ เบิกเบี้ยประชุมว่า การประชุมคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่จะเป็นองค์ประชุม และมีสิทธิเบิก เบี้ยประชุมนั้น ให้รวมถึงการประชุมที่บับัญญัติแห่งกฎหมาย ประกาศพระบรมราชโองการ หรือ คำสั่งที่จัดให้มีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ กำหนดให้สามารถใช้วิธีการติดต่อสื่อสารด้วย เทคโนโลยีที่สามารถถ่ายทอดภาพและเสียงได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้กรรมการหรืออนุกรรมการไม่ จำเป็นต้องปรากฏตัวในที่ประชุมด้วย โดยให้ถือว่ากรรมการหรืออนุกรรมการ ซึ่งใช้วิธีการติดต่อสื่อสาร ด้วยเทคโนโลยีดังกล่าว ร่วมประชุมคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการนั้น และมีสิทธิได้รับเบี้ยประชุม

กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการประชุมทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

รัฐแอละแบมา (Alabama) ในสหรัฐอเมริกา ได้มีการตรากฎหมายที่เรียกว่า Open Meeting Act ขึ้น เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมของหน่วยงานของรัฐที่มีขึ้น เพื่อใช้บังคับกับ หน่วยงานของรัฐ รวมถึงคณะกรรมการต่าง ๆ ด้วย โดยกำหนดให้การประชุมต้องกระทำโดยเปิดเผยและ ต้องอยู่ในที่ประชุมทุกคน อย่างไรก็ตามก็ได้มีการกำหนดข้อยกเว้นในบางกรณี เช่น การประชุมที่มีองค์ประกอบ ของผู้แทนที่มาจากรัฐมากกว่าสองถึงสามแห่งขึ้นไป หรือเป็นเรื่องเร่งด่วนจำเป็นให้สามารถประชุมผ่าน ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยมีการกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยว่า ต้องมีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมที่มาแสดงตนใน สถานที่ที่กำหนดไว้ครบตามจำนวนองค์ประชุม และในการประชุมนั้นต้องจัดให้ประชาชนสามารถรับฟัง การโต้ตอบของผู้เข้าร่วมประชุมตลอดการประชุมด้วย หากเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ไม่สามารถรับฟังเสียง การประชุมได้ต้องยกเลิก หรือพักการประชุมนั้นทันที

จากการศึกษากฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการประชุมของมลรัฐบางมลรัฐในสหรัฐอเมริกา เช่น Alabama Alaska ได้มีการกำหนดความหมายของคำว่า การประชุมไว้ว่า หมายถึง การแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร โดยผู้เข้าร่วมประชุมอาจเป็นหน่วยงานของรัฐ

ด้วยกันเอง หรือเป็นหน่วยงานของรัฐกับเอกชน โดยในการประชุมเป็นการพิจารณาดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานนั้น นอกจากนี้ได้กำหนดความหมายของคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” โดยให้หมายความถึง

คณะกรรมการ หรือหน่วยงานภายในของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ สำหรับหลักเกณฑ์การประชุมของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองหรือการประชุมระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน จะต้องกระทำโดยเปิดเผย และต้องอยู่ต่อหน้ากันในที่ประชุมทุกคน เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลที่สามารถมีผลกระทบต่อตนเองได้

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะบุคคลอื่นตามที่กฎหมายกำหนด และรวมถึงผู้ซึ่งต้องชี้แจงแสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ

การจัดเตรียมความพร้อมของระบบควบคุมการประชุม

เมื่อผู้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมกำหนดให้จัดการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการประชุมครั้งใดแล้ว ผู้มีหน้าที่จัดการประชุมต้องดำเนินการเพื่อให้มีการใช้ระบบควบคุมการประชุมเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนจัดการประชุม โดยจะต้องจัดให้มีผู้ควบคุมระบบที่สามารถบริหารจัดการระบบเพื่อตรวจสอบการทำงานและแก้ไขปัญหาให้กับผู้ร่วมประชุมโดยการเข้าถึงระบบแบบระยะไกล (remote access) ได้ด้วย ทั้งนี้ ระบบควบคุมการประชุมจะต้องพร้อมทำงานก่อนการประชุม

การจัดเตรียมความพร้อมของระบบควบคุมการประชุมเป็นการยืนยันว่า จะมีระบบควบคุมการประชุมที่พร้อมใช้งานก่อนที่จะดำเนินการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนการดำเนินการเพื่อให้มีการใช้ระบบควบคุมเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนจัดการประชุมนั้น ถือเป็นหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการยืนยันหรือการตรวจสอบว่า ได้มีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้ การยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรดังกล่าวอาจกระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ อาทิ การจองห้องประชุมหรือระบบควบคุมการประชุมแบบออนไลน์ หรือการจองผ่านวิธีการ ทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นแต่เป็นแบบออฟไลน์ เช่น จองผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล) เป็นต้น

ส่วนการจัดให้มีผู้ควบคุมระบบที่สามารถบริหารจัดการระบบเพื่อตรวจสอบการทำงานและแก้ไขปัญหาให้กับผู้ร่วมประชุมโดยการเข้าถึงระบบแบบระยะไกล (remote access) ได้ด้วย นั้น ถือเป็นคุณลักษณะสำคัญของระบบควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่จะต้อง มี เพื่อให้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นไปด้วยความราบรื่น ทั้งนี้ ระบบควบคุมการประชุมจะต้องพร้อมทำงานก่อนการประชุมเสมอ

การบริหารจัดการระบบควบคุมการประชุมระหว่างการประชุม

ในการบริหารจัดการระบบ ประธานในที่ประชุม และ/หรือผู้ควบคุมระบบจะต้องสามารถตัดสัญญาณเสียงหรือสัญญาณภาพหรือทั้งสัญญาณเสียงและสัญญาณภาพ หรือหยุดการส่งข้อมูลให้เครื่องหรืออุปกรณ์สื่อสารของผู้ร่วมประชุมเครื่องใดเครื่องหนึ่งภายในระบบได้ทันทีหากมีเหตุจำเป็นหรือมีกรณีฉุกเฉิน

การบริหารจัดการระบบควบคุมการประชุมระหว่างการประชุม โดยให้ประธานในที่ประชุม และ/หรือผู้ควบคุมระบบจะต้องสามารถตัดสัญญาณเสียงหรือสัญญาณภาพหรือทั้งสัญญาณเสียงและสัญญาณภาพ หรือหยุดการส่งข้อมูลให้เครื่องหรืออุปกรณ์สื่อสารของผู้ร่วมประชุมเครื่องใดเครื่องหนึ่งภายในระบบได้ทันที นั้น ก็เพื่อทำให้การประชุมเป็นไปตามความประสงค์ของผู้ร่วมประชุม กล่าวคือ ในบางช่วงหรือบางตอนของการประชุมอาจมีความจำเป็นต้องตัดสัญญาณเสียงหรือสัญญาณภาพหรือทั้งสัญญาณเสียงและสัญญาณภาพ หรือหยุดการส่งข้อมูลให้เครื่องหรืออุปกรณ์สื่อสารของผู้ร่วมประชุมเครื่องใดเครื่องหนึ่ง อาทิ การประชุมลับ หรือการให้ผู้ร่วมประชุมพูดหรือแสดงความคิดเห็นเป็นรายบุคคลหรือเฉพาะราย เป็นต้น ซึ่งรวมทั้งหากมีเหตุจำเป็นหรือมีกรณีฉุกเฉินก็จะต้องสามารถตัดสัญญาณเสียงหรือสัญญาณภาพหรือทั้งสัญญาณเสียงและสัญญาณภาพ หรือหยุดการส่งข้อมูลให้เครื่องหรืออุปกรณ์สื่อสารของผู้ร่วมประชุมเครื่องใดเครื่องหนึ่งได้ด้วยเช่นกัน

การกำหนดให้ระบบควบคุมการประชุมสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเรียบร้อย

ในระหว่างการประชุมผู้ร่วมประชุมทุกคนต้องสามารถดูข้อมูลการประชุมที่กำลังนำเสนอในที่ประชุมผ่านเครื่องหรืออุปกรณ์สื่อสารของตนเองได้ตลอดระยะเวลาการประชุม เว้นแต่จะมีการตัดสัญญาณเสียงหรือสัญญาณภาพหรือทั้งสัญญาณเสียงและสัญญาณภาพ หรือหยุดการส่งข้อมูลให้เครื่องหรืออุปกรณ์สื่อสารของผู้ร่วมประชมนั้น โดยมีเหตุจำเป็นหรือมีกรณีฉุกเฉิน

การกำหนดให้ระบบควบคุมการประชุมสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเรียบร้อย ด้วยการให้ผู้ร่วมประชุมทุกคนสามารถดูข้อมูลการประชุมที่กำลังนำเสนอในที่ประชุมผ่านเครื่องหรืออุปกรณ์สื่อสารของตนเองได้ตลอดระยะเวลาการประชุม นั้น ถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของระบบควบคุมการประชุม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างยิ่ง เว้นแต่จะมีการตัดสัญญาณเสียงหรือสัญญาณภาพหรือทั้งสัญญาณเสียงและสัญญาณภาพ หรือหยุดการส่งข้อมูลให้เครื่องหรืออุปกรณ์สื่อสารของผู้ร่วมประชมนั้น โดยมีเหตุจำเป็นหรือมีกรณีฉุกเฉิน

การบังคับใช้และผลทางกฎหมาย

๑. ใช้สำหรับการประชุมที่ต้องการผลตามกฎหมาย หรือกฎหมายกำหนดให้ต้องมีการประชุม เช่น การประชุมสามัญผู้ถือหุ้น หรือการประชุมของคณะกรรมการต่างๆ

๒. ใช้ได้ทั้งการประชุมของภาครัฐ และภาคเอกชน

ข้อกำหนดของการจัด e-Meeting ที่จะมีผลตามกฎหมายการจัดประชุม

๑. ต้องจัดให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถแสดงตนก่อนร่วมประชุม
๒. ต้องจัดให้ผู้ร่วมประชุมสามารถลงคะแนนได้ ทั้งแบบลงคะแนนโดยเปิดเผยและแบบลงคะแนนลับ
๓. ต้องจัดทำรายงานการประชุมเป็นหนังสือสามารถจัดทำในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้
๔. ต้องจัดให้มีการบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพ แล้วแต่กรณี ของผู้ร่วมประชุมทุกคน ตลอดระยะเวลาที่ประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่เป็นการประชุมลับ
๕. ต้องจัดเก็บข้อมูลจรรยาอิเล็กทรอนิกส์ ของผู้ร่วมประชุมทุกคนไว้เป็นหลักฐาน
๖. ต้องเป็นไปตามมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจกำหนด

องค์ประกอบพื้นฐานของเครื่องมือและอุปกรณ์ในระบบควบคุมการประชุม

ระบบควบคุมการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานของการทำงาน ดังนี้

- (๑) ทำให้ผู้ร่วมประชุมสามารถสื่อสารถึงกันได้ด้วยเสียงหรือ ทั้งเสียงและภาพโดยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ/หรือ การโทรคมนาคม ทั้งประเภทที่ใช้สายและไร้สาย เช่น เครือข่ายโทรศัพท์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในองค์กรหรือแลน (Local Area Network : LAN) เครือข่ายบริการสื่อสารร่วมระบบดิจิทัลหรือไอเอสดีเอ็น (Integrated Services Digital Network : ISDN หรือเครือข่ายแบบ Wide Area Network : WAN) เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เครือข่ายไมโครเวฟ เครือข่ายวิทยุโทรคมนาคม เครือข่ายการสื่อสารโดยใช้ดาวเทียม เป็นต้น
 - (๒) เชื่อมโยงสถานที่ประชุมตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปเข้าด้วยกัน
 - (๓) ทำให้ผู้ร่วมประชุมสามารถสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์กันได้สองทาง
 - (๔) มีอุปกรณ์นำเข้าข้อมูลจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและ/หรือการโทรคมนาคม เช่น โทรศัพท์ กล้องโทรทัศน์ ไมโครโฟน เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องโทรสาร เครื่องกราดภาพ เป็นต้น
 - (๕) มีอุปกรณ์เพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงหรือแปลงสัญญาณเสียงหรือทั้งเสียงและภาพที่เหมาะสมกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ/หรือการโทรคมนาคม ที่เอื้ออำนวยต่อการรับชมและรับฟังของผู้ร่วมประชุม แล้วแต่กรณี
- นอกจากนี้ อาจมีองค์ประกอบพื้นฐานของการทำงานเพิ่มเติม ดังนี้

(๑) มีอุปกรณ์แสดงผลข้อมูลที่ถูกส่งผ่านมาจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ/หรือการโทรคมนาคมให้เป็นข้อมูลที่ผู้ร่วมประชุมสามารถรับรู้ได้ เช่น ลำโพง จอภาพ เครื่องฉาย ภาพวิดีโอ อุปกรณ์แสดงผลที่เป็นเอกสาร เป็นต้น

(๒) กรณีมีการประชุมในห้องประชุมจะต้องมีการติดตั้งวัสดุเพื่อทำหน้าที่ซับเสียงที่เหมาะสมกับสภาพของห้องประชุม เพื่อป้องกันเสียงก้องหรือเสียงสะท้อน

สำหรับองค์ประกอบพื้นฐานของเครื่องมือและอุปกรณ์ในระบบควบคุมการประชุม นั้นเท่าที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้สำรวจพบตามที่ได้ประสานเพื่อรับฟังความคิดเห็นของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำร่างประกาศกระทรวงฯ อาจสรุปข้อมูลเกี่ยวกับระบบจัดการประชุมหรือระบบควบคุมการประชุมที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ ด้วยกันคือ

๑) กลุ่มที่ถือเป็นระบบเก่า เช่น ระบบของกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น กลุ่มนี้จะผ่านอายุการใช้งานมาแล้วเป็นระยะเวลากว่าสิบปีขึ้นไป และมีคุณลักษณะของการทำงานในเบื้องต้นที่สำคัญคือ มีการถ่ายทอดเสียงหรือทั้งเสียงและภาพของผู้ร่วมประชุม เพื่อให้มีการสื่อสารกันระหว่างที่ประชุม แต่ละแห่งได้แต่จะไม่มีคุณลักษณะในการบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพของผู้ร่วมประชุมได้ และ

๒) กลุ่มที่ถือเป็นระบบใหม่ เช่น ระบบของบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (CAT conference) สำนักงานพัฒนาารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ระบบของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคม (Operator) แต่ละราย หรือระบบของภาคเอกชนอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มนี้จะมีคุณลักษณะในการทำงานของระบบค่อนข้างครบถ้วนและเป็นไปตามคุณลักษณะตามที่ประกาศฯ กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะระบบควบคุมการประชุมจะเป็นระบบเก่า หรือระบบใหม่ อย่างน้อยที่สุดจะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานของเครื่องมือและอุปกรณ์ในระบบควบคุมการประชุม จึงจะถือว่ามีมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นไปตามประกาศนี้

สรุป

จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในหลายประเทศทั่วโลก ทำให้มีผู้ติดเชื้อบางส่วนต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลและบางส่วนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และขณะนี้ยังไม่มีแนวทางการรักษาที่ชัดเจน ทำให้รัฐบาลต้องใช้มาตรการที่เข้มข้น เพื่อควบคุมการระบาดของโรคตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้การปฏิบัติงานของภาครัฐ และการประกอบกิจกรรมในทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนเกือบทุกภาค ในส่วนที่ต้องมีการจัดประชุม เพื่อปรึกษาหารือกันเป็นปกติต้องปรับเปลี่ยนมาดำเนินการด้วยวิธีการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้การบริหารราชการแผ่นดินของภาครัฐและการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนขาดความต่อเนื่อง การตราพระราชบัญญัติในลักษณะที่เป็นกฎหมายกลาง เพื่อรองรับให้การ

ประชุมต่าง ๆ ที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องประชุม สามารถทำการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้และมีผลใช้บังคับในทางกฎหมายด้วย ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนโดยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้กับการทำงาน ในส่วนของภาครัฐก็จะสามารถจัดการประชุมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ แม้ว่าจะเป็นการประชุมที่ต้องมีการจ่ายเบี้ยประชุมก็ตาม ในส่วนของภาคเอกชน โดยเฉพาะบริษัทมหาชนจำกัดและบริษัทจำกัดก็จะเกิดความมั่นใจได้ว่า การประชุมที่มีกฎหมายบัญญัติ หากเลือกใช้วิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็จะได้รับการรับรองว่า เป็นการประชุมที่มีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย นอกจากนี้ การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ยังช่วยประหยัดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเข้าร่วมประชุม ช่วยลดความหนาแน่นของการจราจร และลดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งนี้ การที่ประเทศไทยมีกฎหมายที่ทันสมัยและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะเป็นปัจจัยหนึ่งในการช่วยอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ ช่วยส่งเสริมให้เกิดการลงทุนจากต่างชาติ และช่วยให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ต่อไป

บรรณานุกรม

กลุ่มงานกฎหมายและระเบียบ กองกฎหมาย, มีนาคม ๒๕๖๓, คู่มือมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์, สำนักงานปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์, ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๑ ตอนพิเศษ ๑๒๔ ง, หน้า ๑๑-๑๒.

ประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓, ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๒๒ ง, หน้า ๒๔-๓๐.

พระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓, ๑๙ เมษายน ๒๕๖๓, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๗ ตอนที่ ๓๐ ก, หน้า ๒๐-๒๓.

พิมสิริ วิเศษโอฟารนนท์. (ม.ป.ป.), การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์กับผลบังคับใช้ทางกฎหมาย, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔, เข้าถึงจาก <https://www.krisdika.go.th/data/activity/act๑๓๔๗๑.pdf>

สำนักวิชาการ, กันยายน ๒๕๖๓, เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์, มาตรฐานการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓, Academic Focus, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร